

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบที่ยอมรับนับถือความสำคัญ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของบุคคล ความเสมอภาคและเสรีภาพในการดำเนินชีวิต ประเทศประชาธิปไตยจะต้องพยายามให้ประชาชนมีเสรีภาพมากที่สุดพร้อม ๆ กันนั้น ประชาชนก็ต้องได้รับความคุ้มครองในชีวิต ความปลอดภัย การส่งเสริม และการมีโอกาสในชีวิตที่กว้างขวางเท่าเทียมกันเท่าที่ธรรมชาติจะอำนวย เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของแต่ละคนให้เต็มที่ที่สุด ในการที่จะให้ได้มาซึ่งสิ่งดังกล่าวนี้ ประชาชนจะต้องเข้าร่วมมีบทบาทในทางการเมืองอย่างกระตือรือร้นและจริงจัง¹ ซึ่งประชาชนควรจะต้องมีความสนใจในเมือง เพื่อจะได้ทราบถึงประสบการณ์ใหม่ ๆ แนวความคิดหรือแรงผลักดันใหม่ ๆ และเห็นว่าตนควรจะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการทางการเมือง มีความรู้สึกนึกคิดว่าตนสามารถเปลี่ยนแปลงหรือมีอิทธิพลต่อระบบการเมืองได้หรือพยายามให้ได้มาซึ่งอำนาจทางการเมือง

ในสังคมการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้น ยิ่งบุคคลจำนวนมากได้เข้าร่วมมีบทบาททางการเมืองอย่างจริงจังหรือกระตือรือร้น และยอมรับในระเบียบกฎเกณฑ์และกติกายของสังคมนั้นที่มีทัศนคติแบบประชาธิปไตยมากเท่าไร ก็ย่อมจะมีประโยชน์ต่อระบอบนี้มากเท่านั้น อย่างไรก็ตามการที่บุคคลจะเข้าร่วมมีบทบาททางการเมืองมากและมีประสิทธิภาพเท่าไรนั้น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องอยู่หลายประการ เช่น โอกาส ความพร้อมหรือทรัพยากร และแรงจูงใจต่าง ๆ โดยเฉพาะบุคคลนั้นจะต้องมีความสนใจ มีความสำนึกหรือมีทัศนคติที่สอดคล้องกับประชาธิปไตย ซึ่งก็ย่อมเกี่ยวเนื่องกับการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่ได้รับมาจากอดีต ในการศึกษาเกี่ยวกับนักการเมืองท้องถิ่นในภาคกลางครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความสน

¹Carlton C. Rodee, The Meaning of Democracy : An Appraisal of the American Experience (New York : Frederick A. Praeger, 1963), p.79.

ใจกับประเด็นดังกล่าว โดยได้ศึกษาถึงผลกระทบของภูมิหลัง และทัศนคติทางการเมืองท้องถิ่น ซึ่งช่วยทำให้เห็นภาพทั้งกระบวนการของการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นได้แจ่มชัดขึ้น

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยสนาม การรวบรวมข้อมูลได้ออกแบบสอบถามส่งให้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 378 ชุด แบบสอบถามที่อยู่ในสภาพสมบูรณ์ใช้การได้รับกลับคืนมามีจำนวน 214 ชุด ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาดำเนินการสรุปและวิเคราะห์ สำหรับการเสนอผลการวิเคราะห์ ในบทนี้จะเสนอเป็นลำดับเรื่องไปตั้งแต่ภูมิหลัง ทัศนคติทางการเมือง ความกระตือรือร้นทางการเมือง และบทบาททางการเมือง โดยแต่ละเรื่องได้เสนอข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม และการศึกษาผลกระทบของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีต่อกันตามนัยสำคัญในสมมุติฐาน

ภูมิหลังของนักการเมืองท้องถิ่น

ในทางจิตวิทยานั้น ถือว่าการได้รับการปลูกฝังหรือได้รับการเรียนรู้เป็นพื้นฐานที่สำคัญที่ทำให้บุคคลเกิดประสบการณ์และค่านิยม ซึ่งจะมีผลต่อไปถึงความนึกคิด ทัศนคติ และบุคลิกก่อนที่จะเกิดเป็นพฤติกรรม การเรียนรู้ดังกล่าวเริ่มมาแต่เด็ก ซึ่งเป็นการเรียนรู้โดยตรงและโดยอ้อม ผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม เป็นต้นว่า ครอบครัว โรงเรียน กลุ่มทางสังคม สถาบันทางการเมือง ฯลฯ ดังนั้นการศึกษาถึงภูมิหลังของบุคคล เช่น อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาการทำงาน ย่อมจะช่วยให้ความกระจ่างได้บ้างในการทำความเข้าใจกับความคิดและพฤติกรรมของบุคคลอื่น ซึ่งจากการศึกษาที่ผ่าน ๆ มาของนักวิชาการหลายท่านได้พบถึงผลกระทบของภูมิหลังดังกล่าวพอสรุปได้ดังนี้

อายุ

อายุมีความเกี่ยวข้องกับความคิดความเชื่อหรือทัศนคติ เนื่องจากอายุเป็นเครื่องบ่งบอกว่าผู้นั้นมีประสบการณ์หรือผ่านการเรียนรู้ทางสังคมมานานเท่าใด ซึ่งประสบการณ์ที่แตกต่างกันไปก็อาจมีผลต่อพฤติกรรมที่แตกต่างกันไปด้วย จากผลการวิจัยหลายชิ้น เช่น

ของ เสรีน ปุณณะหิตานนท์ และแนนน้อย นมะมาตร² เมื่อปี พ.ศ.2520 และผลงานของ ประชา ตงมณี³ เมื่อปี พ.ศ.2521 พบว่า คนหนุ่มสาวหรือผู้ที่มีอายุน้อย จะมีทัศนคติทางการเมือง ความสนใจทางการเมือง ความสำนึกทางการเมือง เป็นต้น ไปในแนวทางที่ส่งเสริมการปกครองแบบประชาธิปไตยมากกว่าผู้ที่มีอายุมาก นอกจากนี้จากผลงานวิจัยของ ทินสเทน (Tinsten) ซึ่งวิจัยไว้ในปี ค.ศ.1977 และเวอร์บากับไน (Verba & Nie) ที่วิจัยไว้ในปี ค.ศ.1972 เป็นต้น⁴ พบว่า คนในวัยหนุ่มสาวเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าคนที่สูงอายุ

การที่คนมีอายุมากมีความคิดส่งเสริมประชาธิปไตยน้อยกว่าคนหนุ่มสาว อาจเป็นเพราะคนที่มีอายุมากมักมีประสบการณ์มาก เกิดความเคยชินกับประสบการณ์เก่า ๆ จึงมักทำกิจการใด ๆ ไปโดยอัตโนมัติตามความเชื่อเก่า ๆ เกิดเป็นความลำเอียง ไม่อาจเปลี่ยนอุดมคติและทัศนคติที่ฝังแน่นอยู่ในจิตใจให้ทันความก้าวหน้า และการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยได้ง่ายนัก จึงมักปรากฏว่าคนสูงอายุจะมีความคิดแบบอนุรักษนิยม ขณะที่คนหนุ่มสาวส่วนใหญ่มีความคิดริเริ่ม⁵

² เสรีน ปุณณะหิตานนท์ และแนนน้อย นมะมาตร, การวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติและความรู้ความเข้าใจทางการเมืองและพฤติกรรมในการเลือกตั้ง (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520).

³ ประชา ตงมณี, "ทัศนคติของครูประถมศึกษาที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย : ศึกษาเฉพาะกรณีครูประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรสาคร," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521).

⁴ Lester W. Milbrath, Political Participation : How and Why Do People Get Involved in Politics, pp. 114-116.

⁵ หม่อมหลวงต๋อย ชุ่มสาย, จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน (พระนคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2519), หน้า 105.

การศึกษา

เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า การศึกษามีความสำคัญยิ่งต่อโลกทัศน์ ค่านิยม และทัศนคติของบุคคล⁶ จากผลการศึกษาเป็นจำนวนมาก ยืนยันถึงสิ่งนี้ ผลงานการศึกษาของ Almond และ Verba⁷ ชี้ให้เห็นว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองของบุคคล เพราะทำให้คนที่ได้รับการศึกษามีความสำนึกในบทบาทของรัฐบาล สนใจข่าวสารการเมืองและได้รับรู้ความคิดและทัศนคติทางการเมือง

โดยที่การศึกษาทำให้บุคคลรู้เรื่องการเมืองดีขึ้น และมีความเชื่อมั่นสูงในบทบาททางการเมืองของตน ระดับการศึกษาจึงมีผลกระทบอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลง ทัศนคติ ค่านิยม และบุคลิกภาพของผู้ที่ศึกษา ซึ่งย่อมก่อให้เกิดทัศนคติและบทบาททางการเมืองที่แตกต่างกันไปจากบุคคลที่มีการศึกษาน้อย และด้วยระบบการศึกษาของไทยได้รับอิทธิพลของอารยธรรมตะวันตกเป็นอย่างมาก ประกอบกับประเทศไทยปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีรากฐานมาจากอารยธรรมตะวันตก ซึ่งยึดคุณค่าทัศนคติแบบประชาธิปไตย ระบบการศึกษาจึงมีแนวทางในการส่งเสริมประชาธิปไตยไปโดยไม่รู้ตัว เช่น บุคคลที่มีการศึกษาสูง มักจะมีความสนใจทางการเมืองและมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าบุคคลที่มีการศึกษาน้อย ฉะนั้นจึงน่าจะเป็นไปได้ว่านักการเมืองท้องถิ่นที่มีการศึกษาสูงย่อมมีทัศนคติ ค่านิยม บุคลิกภาพ และบทบาททางการเมืองที่โน้มไปทางประชาธิปไตย มากกว่านักการเมืองท้องถิ่นที่มีการศึกษาน้อย

⁶Likhit Dhiravegin, Political Attitudes of the Bureaucratic Elite and Modernization in Thailand (Bangkok : Thai Watanapanich, 1972), p. 41.

⁷Gabrial A. Almond and Sidney Verba, Education and Political Development ed. James S. Coleman (Princeton, New Jersey : Printon University Press, 1965), pp.18-20.

อาชีพ

อาชีพนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อความคิด ความเชื่อ หรือทัศนคติของบุคคล เพราะลักษณะงานและผลประโยชน์ของบุคคลแต่ละอาชีพย่อมแตกต่างกันไป ซึ่งก็ย่อมมีผลให้มีค่านิยม ความคิดที่แตกต่างกันไปด้วย เช่น กรณีของผู้มีอาชีพรับราชการ กับผู้ที่มีได้รับราชการ หรืออาชีพอิสระ ซึ่งจากการศึกษาที่ผ่าน ๆ มาบ่งชี้ให้เห็นว่า อำนาจราชการของไทยในประวัติศาสตร์ ได้ส่งเสริมให้ข้าราชการไทยอยู่ในฐานะ "เจ้านาย" และเกื้อหนุนให้ราษฎรไทยโดยทั่วไปยอมรับฐานะ "ลูกน้อง" ตลอดมา ฉะนั้น ค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติของบุคคล ซึ่งเป็นข้าราชการและบุคคลซึ่งไม่ได้เป็นข้าราชการ อย่างชาวไร่ ชาวนา พ่อค้า และอาชีพอิสระอื่น ๆ จึงแตกต่างกันไปอย่างมาก ข้าราชการนั้นมักจะมีลักษณะอำนาจนิยมมากกว่าอาชีพใด ๆ และพวกที่มีอาชีพไม่ได้รับราชการ มักจะมีลักษณะที่เอื้อต่อประชาธิปไตยมากกว่า

ระยะเวลาทำงาน

ระยะเวลาทำงานหรือระยะเวลาคำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งในสถาบันหรือในหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง ย่อมทำให้บุคคลได้รับการถ่ายทอดเอกลักษณ์หรือลักษณะค่านิยม ความเชื่อที่มีอยู่ในหน่วยงานนั้นเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ตามระยะเวลาที่อยู่ แนวความคิดเกี่ยวกับสังคมวิทยา อาชีพมักจะเสนอว่าเมื่อบุคคลอยู่ในองค์การหนึ่งเป็นระยะเวลานาน มักจะมีแนวโน้มที่จะมีความคิดแบบอนุรักษ์นิยม ซึ่งเน้นการรักษาสถานภาพ ตลอดจนระเบียบสถาบัน เดิมมากกว่าความต้องการเปลี่ยนแปลง หรือเปิดรับแนวความคิดใหม่ ๆ ซึ่งอาจเนื่องจากความเคยชินกับภารกิจที่ทำอยู่ จนไม่สามารถมองเห็นข้อบกพร่องหรือสิ่งที่ต้องการการเปลี่ยนแปลง หรืออยู่ในตำแหน่งที่มีอำนาจอยู่แล้ว จึงทำให้ความคิด ความเชื่อและทัศนคติต่อสิ่งอื่น ๆ มีแนวโน้มที่จะต้องการรักษาสถานภาพเดิมไว้ด้วย

สำหรับในการศึกษาภูมิหลังของนักการเมืองท้องถิ่นในภาคกลางครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 214 คน เป็นสมาชิกสภาจังหวัด 112 คน สมาชิกสภาเทศบาล 102 คน มีสภาพภูมิหลังพอสรุปได้ดังนี้

สมาชิกสภาจังหวัดที่นำข้อมูลมาวิเคราะห์ครั้งนี้อายุช่วง 35-44 ปี มีจำนวนมากที่สุด คือร้อยละ 37.5 ส่วนสมาชิกสภาเทศบาลอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป มีจำนวนมากที่สุด คือร้อยละ 37.3

สมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาลเกือบครึ่ง คือ ร้อยละ 45.5 และ 43.1 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) รองลงมาจบการศึกษาระดับปริญญาตรี คือร้อยละ 25.0 และ 27.5

สมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาลกว่าครึ่งคือร้อยละ 67.9 และ 62.7 มีอาชีพค้าขายหรือทำธุรกิจส่วนตัว

สถานภาพในที่นี้ คือการเคยรับราชการหรือไม่เคยรับราชการมาก่อน ปรากฏว่าสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาลส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 65.2 และ 58.8 ไม่เคยรับราชการมาก่อน

สมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 55.4 และ 56.9 ดำรงตำแหน่งมาไม่เกิน 5 ปี

กล่าวโดยสรุป กลุ่มตัวอย่างนักการเมืองท้องถิ่นส่วนมากมีอายุอยู่ในวัยกลางคนขึ้นไป โดยสมาชิกสภาจังหวัดมีอายุโดยเฉลี่ยต่ำกว่าสมาชิกสภาเทศบาล และมีอาชีพค้าขายหรือประกอบธุรกิจเป็นส่วนใหญ่ ส่วนระดับการศึกษานั้น กลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ ซึ่งจะสังเกตได้ว่ากลุ่มตัวอย่างนักการเมืองท้องถิ่นในภาคกลางนี้มีอายุอาชีพ และระดับการศึกษาใกล้เคียงกับภูมิหลังของนักการเมืองท้องถิ่น โดยเฉลี่ยทั่วประเทศ ซึ่งได้กล่าวไว้ในบทที่ 3 (โปรดดูข้อมูลภูมิหลังกลุ่มตัวอย่างในตารางที่ 5.1)

ตารางที่ 5.1 ภูมิหลังของสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาลกลุ่มตัวอย่างวิจัย

ภูมิหลัง	สมาชิกสภาจังหวัด		สมาชิกสภาเทศบาล	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
<u>อายุ</u>				
25 - 34 ปี	19	17.0	19	18.6
35 - 44 ปี	42	37.5	15	14.7
45 - 54 ปี	23	20.5	30	29.4
55 ปี ขึ้นไป	28	25.0	38	37.3
<u>การศึกษา</u>				
ประถมศึกษา	18	16.1	18	17.6
มัธยมศึกษา/ปวช.	51	45.5	44	43.1
อนุปริญญา/ปวส.	15	13.4	12	11.8
ปริญญาตรี/สูงกว่าปริญญาตรี	28	25.0	28	27.5
<u>อาชีพ</u>				
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	76	67.9	64	62.7
อื่น ๆ (รับจ้าง, เกษตรกรรม ข้าราชการบ้านานาญ ฯลฯ)	36	32.1	38	37.3
<u>สถานภาพ</u>				
เคยรับราชการ	39	34.8	42	41.2
ไม่เคยรับราชการ	73	65.2	60	58.8
<u>ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง</u>				
ไม่เกิน 5 ปี	62	55.4	58	56.9
6 - 10 ปี	34	30.4	15	14.7
11 ปี ขึ้นไป	16	14.2	26	28.6

คงได้กล่าวมาแล้วถึงอิทธิพลของภูมิหลังที่มีต่อความนึกคิดความเชื่อ หรือทัศนคติ ตลอดจนถึงการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลได้ ดังนั้น ในการศึกษาอิทธิพลหรือผลกระทบของภูมิหลังของนักการเมืองท้องถิ่นครั้งนั้นจะได้ทำการศึกษา โดยดูจากความสัมพันธ์ของภูมิหลังที่มีต่อทัศนคติทางการเมือง ความกระตือรือร้นทางการเมืองและบทบาททางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นเป็นลำดับไป ดังนี้

1. ผลกระทบของภูมิหลังต่อทัศนคติทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น

จากการศึกษาผลกระทบของภูมิหลังต่อทัศนคติทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น พบว่าสมาชิกสภาจังหวัดที่มีอายุ การศึกษา และระยะเวลาดำรงตำแหน่งต่างกัน จะมีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนภูมิหลังอื่น ๆ ได้แก่ อาชีพและสถานภาพของการเคยหรือไม่เคยรับราชการ ไม่มีผลต่อทัศนคติทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนสมาชิกสภาเทศบาลนั้น พบว่า สมาชิกสภาเทศบาลที่มีอายุและการศึกษาต่างกัน จะมีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ อาชีพ สถานภาพการเคยหรือไม่เคยรับราชการ และระยะเวลาดำรงตำแหน่ง ไม่มีผลต่อทัศนคติทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อจำแนกระดับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ตามความแตกต่างของอายุของกลุ่มประชากร พบว่า สมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาลที่มีอายุน้อย มีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติที่สอดคล้อง(บวก) กับระบอบประชาธิปไตยมากกว่าผู้ที่มีอายุมาก กล่าวคือ ร้อยละ 52.6 และ 21.4 ของสมาชิกสภาจังหวัดที่มีอายุระหว่าง 25-34 ปี และ 35-44 ปี มีทัศนคติสอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยส่วนสมาชิกสภาจังหวัดที่มีอายุ 55 ปีขึ้นไปมีทัศนคติสอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยเพียงร้อยละ 10.7 สำหรับส่วนสมาชิกสภาเทศบาลนั้น ปรากฏว่าร้อยละ 31.6 และ 53.3 ของผู้ที่มีอายุระหว่าง 25-34 ปี และ 35-44 ปี มีทัศนคติสอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย ส่วนสมาชิกสภาเทศบาลที่มีอายุ 55 ปีขึ้นไปมีทัศนคติสอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยเพียงร้อยละ 5.3 เท่านั้น ปรากฏการณ์เช่นนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยและข้อสังเกตของนักวิจัยหลายท่านที่พบว่า ยิ่งบุคคลมี

อายุมากขึ้นจะมีทัศนคติที่สอดคล้องกับระบบประชาธิปไตยน้อยลงหรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า บุคคลที่มี อายุมากขึ้นจะมีลักษณะอนุรักษนิยมมากขึ้นนั่นเอง

เมื่อพิจารณาจากภูมิหลังด้านการศึกษา พบแนวโน้มว่าสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาลที่มีการศึกษาสูงจะมีทัศนคติสอดคล้องกับระบบประชาธิปไตยมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ กล่าวคือร้อยละ 53.6 และ 40.0 ของสมาชิกสภาจังหวัดที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปและระดับอนุปริญญา มีทัศนคติที่สอดคล้องกับระบบประชาธิปไตย ส่วนสมาชิกสภาจังหวัดที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีทัศนคติสอดคล้องกับระบบประชาธิปไตยเพียงร้อยละ 9.8 สำหรับสมาชิกสภาเทศบาลก็พบว่าร้อยละ 35.7 และ 33.3 ของผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปและอนุปริญญา มีทัศนคติสอดคล้องกับระบบประชาธิปไตย ส่วนของสมาชิกสภาเทศบาลที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีทัศนคติสอดคล้องกับระบบประชาธิปไตยเพียงร้อยละ 4.6 เท่านั้น ผลการศึกษาดังกล่าวนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของนักวิชาการหลายท่านที่ได้กล่าวมาแล้ว

เมื่อพิจารณาถึงระยะเวลาดำรงตำแหน่งพบว่า เฉพาะกรณีของสมาชิกสภาจังหวัดเท่านั้น ที่ระยะเวลาดำรงตำแหน่งมีความสัมพันธ์กับทัศนคติแบบประชาธิปไตย โดยมีแนวโน้มว่าผู้ที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งไม่เกิน 10 ปี จะมีทัศนคติค่อนข้างสอดคล้องกับระบบประชาธิปไตย ส่วนผู้ที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไปจะมีทัศนคติต่อระบบประชาธิปไตยแบบกลาง (โปรดดูข้อมูลในตารางที่ 5.2)

ตารางที่ 5.2 ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิลำเนาของเกษตรกรกับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

ภูมิลำเนา	ทัศนคติ ส.จ.			ทัศนคติ ส.ท.		
	ลบ	กลาง	บวก	ลบ	กลาง	บวก
<u>อายุ</u> (ส.จ. $X^2 = 21.47, p < .01$, ส.ท. $X^2 = 31.33, p < .01$)						
25 - 34 ปี	-	47.4	52.6	21.0	47.7	31.6
35 - 44 ปี	4.8	73.8	21.4	-	46.7	53.3
45 - 54 ปี	17.4	65.2	17.4	16.7	83.3	-
55 ปี ขึ้นไป	28.6	60.7	10.7	26.3	68.4	5.3
<u>การศึกษา</u> (ส.ท. $X^2 = 4.39, p < .01$, ส.จ. $X^2 = 42.72, p < .01$)						
ประถมศึกษา	44.4	55.6	-	61.1	38.9	-
มัธยมศึกษา/ปวช.	11.8	78.4	9.8	15.0	79.5	4.6
อนุปริญญา/ปวส.	-	60.0	40.0	8.3	58.3	4.6
ปริญญาตรี/สูงกว่าปริญญาตรี	-	46.4	53.6	-	64.3	35.7
<u>อาชีพ</u> (ส.จ. $X^2 = 3.61, p > .05$, ส.ท. $X^2 = 4.87, p > .05$)						
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	9.2	69.7	21.1	15.6	73.4	10.9
อื่น ๆ (รับจ้าง, เกษตรกรรม ข้าราชการบ้านานาญ ฯลฯ)	19.4	52.8	27.8	23.7	52.6	23.7
<u>สถานภาพ</u> (ส.จ. $X^2 = 5.83, p > .05$, ส.ท. $X^2 = 4.05, p > .05$)						
เคยรับราชการ	7.7	56.4	35.9	9.5	71.4	10.9
ไม่เคยรับราชการ	15.1	68.5	16.42	25.0	61.7	13.3
<u>ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง</u> (ส.จ. $X^2 = 10.83, p < .01$, ส.ท. $X^2 = 7.11, p > .05$)						
ไม่เกิน 5 ปี	16.1	58.1	25.8	15.5	67.2	17.2
6 - 10 ปี	11.8	58.5	29.4	13.3	66.7	20.0
11 ปี ขึ้นไป	-	100.0	-	27.6	62.1	10.3

2. ผลกระทบของภูมิหลังต่อความกระตือรือร้นทางการเมืองของนักการเมือง

จากการศึกษาผลกระทบของภูมิหลังต่อความกระตือรือร้นทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น พบว่านักการเมืองท้องถิ่นทั้งสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาล ที่มีการศึกษาต่างกัน จะมีความกระตือรือร้นทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ อายุ อาชีพ สถานภาพของการเคยหรือไม่เคยรับราชการ และระยะเวลาดำรงตำแหน่ง ไม่มีผลต่อความกระตือรือร้นทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแต่อย่างใด

เมื่อจำแนกระดับความกระตือรือร้นตามความแตกต่างของระดับการศึกษา พบว่าสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาลที่มีระดับการศึกษาสูง มีแนวโน้มที่จะมีความกระตือรือร้นทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ กล่าวคือ ร้อยละ 32.1 และ 20.0 ของสมาชิกสภาจังหวัดที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป และอนุปริญญา มีความกระตือรือร้นทางการเมืองสูง ขณะที่ผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความกระตือรือร้นทางการเมืองสูงเพียงร้อยละ 11.8 ส่วนสมาชิกสภาเทศบาล ปรากฏว่าร้อยละ 17.9 และ 16.7 ของผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปและอนุปริญญา มีความกระตือรือร้นทางการเมืองสูง ขณะที่ผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและประถมศึกษา มีความกระตือรือร้นทางการเมืองสูงเพียงร้อยละ 9.1 และ 11.1

การที่นักการเมืองท้องถิ่นที่มีการศึกษาสูงมีความกระตือรือร้นทางการเมืองสูง ดังผลการวิจัยนี้ นับว่าสอดคล้องกับผลงานวิจัยอีกหลายท่านที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งพบว่าผู้มีการศึกษาสูงจะมีความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมืองของตน มีความรู้ความสนใจทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ ซึ่งผู้ที่มีความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมืองหรือมีความรู้ความสนใจการเมืองมักจะเป็นผู้เข้าร่วมทางการเมืองอย่างกระตือรือร้น (โปรดดูข้อมูลในตารางที่ 5.3)

ตารางที่ 5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิลำเนาหลังกับความกระตือรือร้นทางการเมือง

ภูมิลำเนา	ระดับความกระตือรือร้น ส.จ. ระดับความกระตือรือร้น ส.ท.					
	ต่ำ	กลาง	สูง	ต่ำ	กลาง	สูง
<u>อายุ</u> (ส.จ. $X^2 = 12.05, p > .05$, ส.ท. $X^2 = 12.27, p > .05$)						
25 - 34 ปี	26.3	47.4	26.3	26.3	63.2	10.5
35 - 44 ปี	31.0	57.1	11.9	33.3	53.3	13.3
45 - 54 ปี	26.1	56.5	17.4	36.7	46.7	16.6
55 ปี ขึ้นไป	60.7	25.1	14.3	65.8	23.7	10.5
<u>การศึกษา</u> (ส.จ. $X^2 = 18.78, p < .01$, ส.ท. $X^2 = 25.50, p < .01$)						
ประถมศึกษา	66.7	33.3	-	61.1	27.8	11.1
มัธยมศึกษา/ปวช.	41.2	47.1	11.8	63.3	27.3	9.1
อนุปริญญา/ปวส.	13.3	66.7	20.0	16.6	66.7	16.7
ปริญญาตรี/สูงกว่าปริญญาตรี	21.4	46.4	32.1	17.8	64.3	17.9
<u>อาชีพ</u> (ส.จ. $X^2 = 0.180, p > .05$, ส.ท. $X^2 = 0.546, p > .05$)						
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	35.5	48.7	15.8	45.3	43.8	10.9
อื่น ๆ (รับจ้าง, เกษตรกรรม ข้าราชการบำนาญ ฯลฯ)	38.9	44.4	16.7	44.7	39.5	15.5
<u>สถานภาพ</u> (ส.จ. $X^2 = 3.01, p > .05$, ส.ท. $X^2 = 5.05, p > .05$)						
เคยรับราชการ	28.2	48.7	23.1	38.1	40.5	21.4
ไม่เคยรับราชการ	41.1	46.6	12.3	50.0	43.3	6.7
<u>ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง</u> (ส.จ. $X^2 = 7.11, p > .05$, ส.ท. $X^2 = 5.73, p > .05$)						
ไม่เกิน 5 ปี	40.3	51.6	8.1	41.4	48.3	10.3
6 - 10 ปี	32.4	44.1	23.5	33.3	53.3	13.3
11 ปี ขึ้นไป	31.3	37.5	31.3	58.6	24.1	17.2

3. ผลกระทบของภูมิหลังต่อบทบาททางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น

จากการศึกษาผลกระทบของภูมิหลังต่อบทบาททางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น พบว่านักการเมืองท้องถิ่น คือสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาล ที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งต่างกัน จะมีบทบาททางการเมืองต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ อายุ เพศ อาชีพและสถานภาพของการเคยหรือไม่เคยรับราชการ ไม่มีผลต่อบทบาททางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อจำแนกระดับของบทบาททางการเมืองตามความแตกต่างของระยะเวลาดำรงตำแหน่ง พบว่า สมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาล ที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งมานาน มีแนวโน้มที่จะมีบทบาททางการเมืองสูงกว่าผู้ที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งมาน้อย กล่าวคือ สมาชิกสภาจังหวัดร้อยละ 62.5 ซึ่งมีระยะเวลาดำรงตำแหน่ง 11 ปีขึ้นไป มีบทบาททางการเมืองสูง ขณะที่ผู้ที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งไม่เกิน 5 ปีมีบทบาททางการเมืองสูงเพียงร้อยละ 17.7 สำหรับสมาชิกสภาเทศบาลนั้น ปรากฏว่าร้อยละ 82.8 ของผู้ที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป มีบทบาททางการเมืองสูง ขณะที่ผู้ที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งไม่เกิน 5 ปีมีบทบาททางการเมืองสูงเพียงร้อยละ 29.3

การที่นักการเมืองท้องถิ่นที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งมานาน มีบทบาททางการเมืองสูงกว่าผู้ที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งมานั้น อาจเป็นเพราะผู้ที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งมานานเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ และเป็นที่รู้จักคุ้นเคยกับนักการเมืองคนอื่น ๆ มากกว่า และรู้ช่องทางในการแสวงหาอำนาจหรือการดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ ของท้องถิ่น ประกอบกับโดยปกติคนเรามักให้เกียรติกับผู้มีประสบการณ์มากกว่า ดังนั้นจึงทำให้ผู้ที่อยู่มานานมีโอกาสมากกว่าในการเข้าดำรงตำแหน่งที่สำคัญ ๆ สำหรับผู้ที่เข้าสู่การเมืองใหม่ ๆ อาจต้องใช้เวลาในการสร้างการยอมรับจากสมาชิก ซึ่งบางครั้งอาจต้องรอถึงการเลือกตั้งครั้งใหม่ (โปรดดูข้อมูลในตารางที่ 5.4)

ตารางที่ 5.4 ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิลำเนาของประชากรกับบทบาททางการเมือง

ภูมิลำเนา	ระดับบทบาท ส.จ.		ระดับบทบาท ส.ท.	
	ต่ำ	สูง	ต่ำ	สูง
<u>อายุ</u> (ส.จ. $X^2 = 1.3, p > .05$, ส.ท. $X^2 = 6.8, p > .05$)				
25 - 34 ปี	68.4	31.6	68.4	31.6
35 - 44 ปี	61.9	38.1	66.7	33.3
45 - 54 ปี	69.6	30.4	60.0	40.0
55 ปี ขึ้นไป	57.1	42.9	39.5	60.5
<u>การศึกษา</u> (ส.จ. $X^2 = 4.5, p > .05$, ส.ท. $X^2 = 2.67, p > .05$)				
ประถมศึกษา	66.7	33.3	72.2	27.8
มัธยมศึกษา/ปวช.	72.5	27.5	50.0	50.0
อนุปริญญา/ปวส.	60.0	40.0	41.7	58.3
ปริญญาตรี/สูงกว่าปริญญาตรี	46.4	53.6	57.1	42.9
<u>อาชีพ</u> (ส.จ. $X^2 = 1.10, p > .05$, ส.ท. $X^2 = 3.55, p > .05$)				
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	65.8	34.2	51.6	48.4
อื่น ๆ (รับจ้าง, เกษตรกรรม ข้าราชการบ้านานาญ ฯลฯ)	58.3	31.7	65.0	35.0
<u>สถานภาพ</u> ($X^2 = 1.24, 2.4$)				
เคยรับราชการ	56.4	43.6	40.5	59.5
ไม่เคยรับราชการ	67.1	32.9	65.0	35.0
<u>ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง</u> (ส.จ. $X^2 = 43.7, p < .05$, ส.ท. $X^2 = 23.3, p < .05$)				
ไม่เกิน 5 ปี	82.3	17.7	70.7	29.3
6 - 10 ปี	41.2	58.8	66.7	33.3
11 ปี ขึ้นไป	37.5	62.5	17.2	82.2

ทัศนคติทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น

ในประเทศที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตยการจะให้ประชาธิปไตยมั่นคงได้นั้น นอกจากประเทศนั้นจะต้องมีรูปแบบการปกครองที่เป็นประชาธิปไตยแล้ว ประชาชนในชาตินั้นจะต้องมีระบบความเชื่อ ทัศนคติ ความรู้สึก และค่านิยม ที่บุคคลมีต่อการเมืองในลักษณะที่สนับสนุนสอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย⁸ ประเทศไทยได้นำระบอบประชาธิปไตย มาใช้ในรูปแบบของการปกครองท้องถิ่น เมื่อเกือบร้อยปีที่แล้ว และได้นำมาใช้ในการปกครองประเทศกว่า 50 ปี แต่การปกครองระบอบนี้ก็ยังมีปัญหาอยู่มาก

นักการเมืองท้องถิ่น อันได้แก่สมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาล นับเป็นกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองที่สำคัญ ซึ่งทัศนคติของบุคคลเหล่านี้ย่อมมีผลกระทบต่อการพัฒนาทางการเมืองของไทยไม่น้อย การศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น น่าจะช่วยชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มของการเมืองในปัจจุบันและอนาคตได้ เพราะการศึกษาทัศนคติเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่สามารถชี้ความโน้มเอียงของการแสดงพฤติกรรมของบุคคลได้อย่างดี ตลอดจนสามารถจำแนกความแตกต่างของทิศทางหรือแนวโน้มดังกล่าวนั้นได้

การวิเคราะห์ทัศนคติทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในภาคกลางนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งระดับการมีทัศนคติออกเป็น 5 ระดับ และแบ่งกลุ่มทัศนคติเป็น 3 กลุ่ม ดังกล่าวมาแล้วในบทที่ 4 โดยนำเนื้อหาของทัศนคติแบบประชาธิปไตยมาเป็นมาตรฐานวัด ซึ่งวัดในแง่ต่าง ๆ คือ อุดมการณ์ประชาธิปไตย รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย วิธีชีวิตภายใต้ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย และบุคลิกภาพที่เป็นนักประชาธิปไตย

จากการศึกษาปรากฏว่านักการเมืองท้องถิ่นคือสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาลมีทัศนคติต่อระบอบประชาธิปไตยแบบกลาง ๆ หรือมีทัศนคติแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลางคือมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 119.8 และ 115.62 และเมื่อเปรียบเทียบความ

⁸Gabriel A. Almond and Sidney Verba, The Civic Culture (Princeton : Princeton University Press, 1963), p. 3.

0.141 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาลมีทัศนคติทางการเมืองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณารายละเอียดจากการตอบคำถาม พบว่าสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาลมีทัศนคติที่ค่อนข้างปนเปกันไประหว่างทัศนคติที่เป็นประชาธิปไตยและไม่เป็นประชาธิปไตย หรืออำนาจนิยม คือคำถามส่วนใหญ่จะมีคะแนนเฉลี่ยคำตอบที่เป็นทัศนคติแบบกลาง ๆ แต่ก็มีบางเรื่องที่มีทัศนคติโน้มไปทางใดทางหนึ่งอย่างชัดเจน กล่าวคือ ถ้าเป็นคำถามที่เกี่ยวกับอุดมคติหรือหลักการทั่ว ๆ ไปของระบอบประชาธิปไตยนั้น นักการเมืองท้องถิ่นทั้งสองกลุ่มจะมีทัศนคติที่ดี เช่น ส่วนใหญ่เชื่อว่าระบอบประชาธิปไตยแก้ปัญหาของชาติหรือสังคมได้ (คำถามข้อ 9 ในตารางที่ 5.4) เชื่อว่าประชาชนควรมีความเสมอภาคในการได้รับความคุ้มครองและให้บริการจากรัฐ (คำถามข้อ 21) และเห็นว่าการเลือกตั้งต้องมีพรรคการเมืองมากกว่า 1 พรรค หรือสิ่งใดเลือกมากกว่า 1 สิ่ง (คำถามข้อ 19) เป็นต้น ขณะเดียวกันนักการเมืองท้องถิ่นทั้งสองกลุ่มกลับมีทัศนคติที่โน้มไปทางอำนาจนิยมอยู่ด้วย เช่น ส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยกับการที่ผู้นำใช้อำนาจเด็ดขาด (คำถามข้อที่ 10) และเป็นจำนวนมากที่เห็นว่าการปกครองเป็นเรื่องของชนชั้นนำ (คำถามข้อที่ 29) และเห็นด้วยกับการจำกัดบทบาทของสื่อมวลชนเพื่อรักษาความสงบความมั่นคง (คำถามข้อที่ 6) เป็นต้น

เมื่อพิจารณาต่อไปถึงทัศนคติของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีต่อคำถามต่าง ๆ เกี่ยวกับการเมืองการปกครองท้องถิ่นมีประเด็นที่น่าจะได้กล่าวถึง ก็คือเกี่ยวกับความนิยมในรูปการปกครองแบบประชาธิปไตย พบว่า นักการเมืองท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการปกครองท้องถิ่นตามแบบประชาธิปไตยที่แท้จริง จะทำให้ท้องถิ่นมั่นคง ทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมือง (คำถามข้อที่ 9) ซึ่งแสดงว่านักการเมืองท้องถิ่นมีศรัทธาต่อระบอบประชาธิปไตย แต่มีข้อที่น่าสังเกตว่านักการเมืองท้องถิ่นส่วนหนึ่งยังรังเรไม่แน่ใจ (เป็นสมาชิกสภาจังหวัดร้อยละ 10.7 สมาชิกสภาเทศบาลร้อยละ 17.6) และอีกส่วนหนึ่งไม่เห็นด้วย (เป็นสมาชิกสภาจังหวัดร้อยละ 4.5 สมาชิกสภาเทศบาลร้อยละ 9.8) สำหรับเรื่องเกี่ยวกับการแบ่งแยกอำนาจเพื่อคานกันนั้น นักการเมืองท้องถิ่นส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการที่มีการ

แบ่งอำนาจในการปกครองท้องถิ่นเป็นฝ่ายบริการและนิติบัญญัติ (คำถามข้อ 11) ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้อยู่ในองค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาล

เกี่ยวกับตัวผู้นำนั้น นักการเมืองท้องถิ่นส่วนใหญ่เห็นว่าผู้นำท้องถิ่นจะเข้มแข็งหรืออ่อนแอมิใช่เรื่องสำคัญ สิ่งสำคัญคือเขาควรจะเป็นคนที่ประชาชนยอมรับและเลือกเขาเข้ามา (คำถามข้อ 12) สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่านักการเมืองท้องถิ่นมีความเชื่อมั่นว่าการเลือกตั้งเป็นสิ่งจำเป็น เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเมืองในระบอบประชาธิปไตย เรื่องนี้อาจนำไปเกี่ยวโยงได้กับปัญหาที่มีการถกเถียงกันอยู่ว่า การปกครองท้องถิ่นนั้นควรจะเป็นที่ประสิทธิภาพหรือความสมบูรณ์แบบของระบอบประชาธิปไตยมากกว่ากัน การเน้นที่ประสิทธิภาพเป็นเรื่องการหวังผลของงานหรือหวังคุณภาพของงานเป็นสำคัญ จึงต้องการผู้นำหรือผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพเพื่อประสิทธิภาพของงาน ส่วนระบอบประชาธิปไตยนั้นเป็นเรื่องการเมืองเป็นเรื่องของความชอบธรรม ความพอใจของฝ่ายต่าง ๆ มากกว่า แต่ทั้งสองส่วนนี้ก็ควรจะประกอบกันไป อีกคำถามหนึ่งเกี่ยวกับตัวผู้นำก็คือนักการเมืองท้องถิ่นส่วนใหญ่เห็นว่าคนที่เป็นกระหายถ้ามีความสามารถก็ควรมีโอกาสดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ ของท้องถิ่นได้ (คำถามข้อที่ 28) แสดงให้เห็นถึงความเชื่อในความเท่าเทียมกันในเรื่องเพศ ซึ่งเป็นความสามารถในการจำแนกออกจากกัน ระหว่างบุคลิกภาพกับความสามารถในการทำงาน ความคิดเช่นนี้ในแง่หนึ่งก็แสดงถึงความก้าวหน้าและท้าทาย เพราะในสังคมไทยเป็นสังคมที่ยกย่องบุรุษ ขณะเดียวกันก็มักจะกีดกันสตรีให้เป็นข้างเท้าหลัง ยิ่งกระหายแล้วมักจะถูกรังแกด้วยสายตาเหยียด ๆ หรือหาว่าเป็นคนไม่สมประกอบไปเลย

เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตยนั้น นักการเมืองท้องถิ่นทั้งสองประเภทเห็นว่าการเลือกตั้งควรมีผู้สมัครมาก ๆ เพื่อให้ประชาชนได้เลือก (คำถามข้อที่ 19) และไม่เห็นด้วยกับการที่จะให้มีการตกลงกันก่อนล่วงหน้า เพื่อให้ผู้สมัครบางคนถอนการสมัครให้เหลือจำนวนผู้สมัครเท่าจำนวนที่ต้องการ ซึ่งจะทำให้ไม่ต้องการเลือกตั้ง (คำถามข้อที่ 22) ประเด็นนี้เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ทางการเมืองท้องถิ่นอย่างหนึ่ง คือในบางเขตเลือกตั้งมักจะมีการใช้สิทธิพลหรืออำนาจเงินจ้างผู้สมัครบางคนให้ถอนชื่อก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง บางแห่งก็มีการติดต่อขอให้ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่เป็นผู้เจรจาเพราะหากจำนวนผู้สมัครมีเท่าจำนวนที่ต้องการแล้วก็ไม่จำเป็นต้องเลือกตั้ง เจ้า

หน้าที่เองก็ไม่ต้องเหนื่อยไปด้วย อย่างไรก็ตามระยะหลัง ๆ นี้ผู้สมัครประเภทที่ลงสมัคร เพื่อคอยให้ผู้สมัครคนอื่นมาติดต่อกขอให้ถอนการสมัครก็มีไม่น้อยแล้วเช่นกัน

เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมหรือการระบิดชอบ ที่ประชาชนจำต้องมีร่วมกันในการ เมืองของท้องถิ่น นักการเมืองท้องถิ่นส่วนใหญ่เห็นว่าประชาชนในท้องถิ่นทุกคนต้องมีหน้าที่ ความรับผิดชอบร่วมกันต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลว ของการดำเนินกิจกรรมขององค์ การปกครองท้องถิ่น (คำถามข้อที่ 30) อย่างไรก็ตามนักการเมืองท้องถิ่นอีกจำนวนไม่น้อย ก็ยังเห็นว่า ความรับผิดชอบอยู่ที่ผู้นำและผู้นำมีความสำคัญอย่างมาก เช่น สมาชิกสภา จังหวัดร้อยละ 26.8 และสมาชิกสภาเทศบาลร้อยละ 32.4 เห็นว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในท้องถิ่นจะไม่สามารถแก้ไขไปได้เลยถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายกเทศมนตรีไม่สั่งการ (คำถามข้อที่ 33) ส่วนร้อยละ 42.9 ของสมาชิกสภาจังหวัดและร้อยละ 45.2 ของสมาชิกสภาเทศบาลยังเห็นว่า การดำเนินการขององค์การปกครองท้องถิ่นจะประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลวเป็นเรื่องที่ฝ่ายบริหารและนิติบัญญัติของท้องถิ่นจะต้องรับผิดชอบ ไม่เกี่ยวกับ ประชาชน (คำถามข้อที่ 29)

จากผลการศึกษาทัศนคติทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในภาคกลาง ซึ่ง พบว่าสมาชิกสภาจังหวัด และสมาชิกสภาเทศบาล มีทัศนคติแบบประชาธิปไตยโดยเฉลี่ย เพียงระดับปานกลาง ทั้งที่บุคคลกลุ่มดังกล่าวเป็นผู้นำทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย นั้น เรื่องนี้อาจเป็นไปได้อย่างที่มิใช่เคยวิเคราะห์ไว้ว่า⁹ ทัศนคติทางการเมืองของคนไทยมี ลักษณะที่เป็นการผสมปนเปกันระหว่างสิ่งที่เรียกว่า "ความคิดดั้งเดิม" กับสิ่งที่เรียกว่า "ความคิดหรือทัศนคติที่ทันสมัย" ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสังคมไทยกำลังเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน ดังนั้นจึงมีการผสมผสาน หรือมีการปะทะกันระหว่างความคิดดั้งเดิม ซึ่งส่วนใหญ่ผูกพันอยู่กับขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา ครอบครัวยุ และวิถีชีวิตทางสังคมดั้งเดิมกับแนว ความคิดใหม่ ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากสังคมตะวันตก หรือสังคมอุตสาหกรรม นอก

⁹ ทินพันธุ์ นาคะตะ, "การพัฒนาทางการเมือง : บทวิเคราะห์และสำรวจ เอกสารทางวิชาการ" ใน ลิขิต อีร์เวคิน (บรรณาธิการ) การพัฒนาการเมืองไทย (กรุงเทพมหานคร : แพร่พิทยา, 2529).

จากการที่มีทัศนคติทางการเมืองในลักษณะผสมกันดังกล่าว อาจเป็นเพราะว่าเป็นรูปแบบของความรู้สึก ทัศนคติของคนในสังคมไทย ที่ส่วนหนึ่งของชีวิตเป็นการเรียนรู้ถึงสิ่งที่ควรจะเป็นอุดมคติ แต่อีกส่วนหนึ่งของชีวิตต้องคลุกคลีได้รับประสบการณ์จากสิ่งที่เป็นอยู่จริงในสภาพความเป็นจริง ดังนั้นจากลักษณะดังกล่าวของสังคมไทย น่าจะมีผลกระทบต่อทัศนคติของสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาล ให้มีทัศนคติต่อระบอบประชาธิปไตยแบบกลาง ๆ หรือเรียกว่ามีทัศนคติแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง ซึ่งก็สอดคล้องกับผลการศึกษาส่วนใหญ่ที่ผ่านมา เช่นของ มนูญ รูปขจร อมร ราชณรงค์ และรังสรรค์ ประเสริฐศรี ดังได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 (โปรดดูข้อมูลในตารางที่ 5.5)

ตารางที่ 5.5 ทศนคติทางการเมืองของสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาล

ทัศนคติทางการเมือง	ประเภท นักการเมือง	ทัศนคติทางการเมือง					Mean	SD	t
		ระดับคะแนน (ร้อยละ)							
		เมือง	1	2	3	4			
<u>อุดมการณ์ประชาธิปไตย</u>									
1. ชาวจังหวัดแม้จะอ่อนการศึกษา	สจ	1.8	7.0	18.8	55.4	17.0	3.79	0.87	-0.07
แต่ก็มีความสามารถที่จะใช้	สท	2.0	13.7	8.8	53.9	21.6	3.79	0.99	
เหตุผลเลือกทางเดินที่ถูกต้อง									
ให้แก่ตนเองและสังคมได้									
2. คนเรามีความสามารถไม่เท่า	สจ	2.7	11.6	10.7	48.2	26.8	3.85	1.03	2.58*
กันจึงไม่ควรให้ได้สิทธิเท่า	สท	8.8	16.7	12.7	44.1	17.6	3.45	1.22	
เทียมกัน									
3. อัจฉริยะหรือคนปัญญาอ่อนนั้นมี	สจ	0.9	12.5	19.6	58.0	8.9	3.62	0.85	0.29
จริงแต่เป็นเพียงส่วนน้อย	คน สท	3.9	16.7	9.8	56.9	12.7	3.58	1.04	
ธรรมดาทั่วไปไม่มีใครโง่หรือ									
ฉลาดกว่าใครเท่าไร									
4. ผู้หญิงมีความสามารถน้อยอ่อน	สจ	3.6	16.1	9.8	50.9	19.6	3.67	1.08	0.61
แอ ดังนั้นจึงไม่ควรให้ดำรง	สท	5.9	14.7	11.8	51.0	16.7	3.58	1.11	
ตำแหน่งงานที่สำคัญ ๆ									

(มีต่อ)

ตารางที่ 5.5 (ต่อ)

ทัศนคติทางการเมือง									
ทัศนคติทางการเมือง	ประเภท นักการเมือง	ระดับคะแนน (ร้อยละ)					Mean	SD	t
		1	2	3	4	5			
5. การเปิดโอกาสให้หนังสือพิมพ์ และประชาชนวิพากษ์วิจารณ์ ออกความคิดเห็นอย่างเสรีจะ ทำให้เกิดความคิดริเริ่มสร้าง สรรค์ที่ดีงาม	สจ	3.6	9.8	11.6	50.0	25.0	3.83	1.03	0.43
	สท	4.5	15.7	8.8	39.2	31.4	3.76	1.96	
6. เพื่อความสงบและความมั่นคง รัฐบาลควรตรวจสอบข่าว ความที่จะตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ ก่อนพิมพ์จำหน่าย	สจ	7.1	28.6	14.3	40.2	9.8	3.17	1.16	1.49
	สท	17.6	24.5	17.7	36.3	7.8	2.92	1.28	
7. ในการปกครองประเทศ ควร ให้เป็นหน้าที่เฉพาะของกลุ่ม คนที่มีความรู้ความสามารถสูง กว่าประชาชนโดยทั่วไป	สจ	8.0	21.4	12.5	45.5	12.5	3.33	1.18	1.29
	สท	12.7	21.6	15.7	41.2	8.8	3.12	1.22	
8. ประชาชาติไม่ใช่ของใครคน หนึ่งแต่ทุกคนเป็นเจ้าของใคร จะว่าคนเดียวเสียทั้งหมดย่อม ไม่ดีแน่ ทุกคนควรร่วมคิดร่วม สร้าง	สจ	5.4	5.4	6.3	42.9	40.2	4.07	1.08	1.13
	สท	6.9	11.8	4.9	38.2	38.2	3.89	1.23	

(มีต่อ)

ตารางที่ 5.5 (ต่อ)

ทัศนคติทางการเมือง

ทัศนคติทางการเมือง	ประเภท นักการเมือง	ระดับคะแนน (ร้อยละ)					Mean	SD	t
		เมือง	1	2	3	4			
รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย									
9. การปกครองท้องถิ่นตามแบบ	สจ	-	4.5	10.7	31.3	53.6	4.35	0.84	2.24*
ประชาธิปไตยที่แท้จริงจะทำ	สท	1.0	8.8	17.6	29.4	43.1	4.05	1.03	
ให้ท้องถิ่นมั่นคงทั้งด้านเศรษฐกิจ									
และการเมือง									
**10. ในท้องถิ่นชนบทถ้าได้ผู้นำที่	สจ	12.5	43.8	23.2	17.9	2.7	2.54	1.01	-0.03
เด็ดขาดจะช่วยให้การพัฒนา	สท	20.6	31.4	23.5	21.6	2.9	2.55	1.13	
รุดหน้าไปได้รวดเร็ว									
**11. ไม่ควรมีการแบ่งอำนาจใน	สจ	1.8	17.0	6.3	52.7	22.3	3.77	1.04	1.58
การปกครองท้องถิ่นเป็นฝ่าย	สท	5.9	19.6	7.8	49.0	17.6	3.53	1.17	
บริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ									
เพราะทำให้เกิดปัญหาขัด									
แย้งอยู่เสมอ									
12. ผู้นำท้องถิ่นจะเข้มแข็งหรือ	สจ	2.7	20.5	14.3	45.5	17.0	3.54	1.08	0.71
อ่อนแอมิใช่เรื่องสำคัญ	สท	6.9	23.5	12.7	34.3	34.3	3.42	1.26	
สำคัญคือ เขาควรเป็นคนที่									
ประชาชนยอมรับและเลือก									
เขาเข้ามา									

(มีต่อ)

ตารางที่ 5.5 (ต่อ)

ทัศนคติทางการเมือง	ประเภท นักการเมือง	ทัศนคติทางการเมือง					Mean	SD	t
		ระดับคะแนน (ร้อยละ)							
		1	2	3	4	5			
13. การออกข้อบัญญัติจังหวัดหรือ เทศบัญญัติเมื่อผ่านสภาฯ แล้วควรใช้บังคับได้โดยไม่ จำเป็นต้องให้ผ่านความเห็น ของผู้ว่าราชการจังหวัดอีก	สจ สท	6.3 7.8	23.2 26.5	14.3 19.6	39.3 30.4	17.0 15.7	3.38 3.20	1.19 1.22	1.08
14. รัฐบาลที่ออกกฎหมายกำหนด จำนวนการมีลูกไม่ให้มากนัก เป็นการจำกัดเกินไปใคร เขามีปัญหาเลี้ยง เขาอยาก มีก็เป็นเรื่องของเขา ไม่ ควรไปบังคับด้วยกฎหมาย	สจ สท	8.0 7.8	20.5 38.2	9.8 6.9	46.4 41.2	15.2 5.9	3.40 2.99	1.20 1.17	2.54*
15. การทำงานหรือประกอบ อาชีพนับเป็นส่วนสำคัญส่วน หนึ่งของชีวิตการบังคับให้คน ทำงานในสิ่งที่เขาไม่ชอบจะ ไม่บังเกิดผลดีเลย ควรเปิด โอกาสให้คนเลือกประกอบ อาชีพได้ตามที่เขาพึงพอใจ	สจ สท	1.8 1.0	8.0 10.8	8.0 10.8	54.5 52.0	27.7 25.5	3.98 3.90	0.92 0.94	0.63

(มีต่อ)

ตารางที่ 5.5 (ต่อ)

ทัศนคติทางการเมือง

ทัศนคติทางการเมือง	ประเภท นักการเมือง	ระดับคะแนน (ร้อยละ)					Mean	SD	t
		1	2	3	4	5			
16. เมื่อมีข้อขัดแย้งหรือเกิด ปัญหาในการประชุมเป็น การถูกต้องและเหมาะสมที่ สุดที่อาศัยเสียงข้างมากของ ที่ประชุมเป็นเครื่องตัดสิน	สจ	1.8	10.7	6.3	50.9	30.4	3.97	0.98	1.56
	สท	6.9	11.8	13.7	36.3	31.4	3.74	1.22	
17. ถึงแม้การฝ่าฝืนข้อบัญญัติจังหวัด หรือเทศบัญญัติ เพื่อ ประโยชน์ของส่วนรวม ผู้ กระทำการฝ่าฝืนนั้นก็ควรได้ รับโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำ ผิดอื่น ๆ	สจ	5.4	25.9	17.0	42.9	8.9	3.24	1.10	-0.61
	สท	5.9	21.6	15.7	47.1	9.8	3.33	1.10	
**18. ครั้งหนึ่งจอมพล ป. พิบูล สงคราม เคยออกคำสั่งห้าม ประชาชนกินหมากนั้นเป็นสิ่ง ดี เพราะการกินหมากไม่ได้ ก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรง กันข้ามทำให้เสียพื้นที่ของ ส่วนในการปลูกหมากพลู	สจ	8.0	23.2	25.9	34.8	8.0	3.12	1.11	-0.70
	สท	7.8	26.5	10.8	54.1	9.8	3.23	1.18	

(มีต่อ)

ตารางที่ 5.5 (ต่อ)

ทัศนคติทางการเมือง									
ทัศนคติทางการเมือง	ประเภท นักการเมือง	ระดับคะแนน (ร้อยละ)					Mean	SD	t
		1	2	3	4	5			
19. การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ควรจะมีผู้สมัครมาก ๆ หรือถ้าสมัครเป็นกลุ่มก็ควรมี สมัครมากกว่า 1 กลุ่ม เพื่อให้ ประชาชนได้มีโอกาส เลือกคนหรือกลุ่มที่ดีที่สุด	สจ	0.9	7.1	8.9	41.1	42.0	4.16	0.93	-0.44
	สท	1.0	6.9	5.9	42.2	44.1	4.22	0.91	
**20. เพื่อความอยู่รอดและเจริญ ก้าวหน้าของประเทศชาติ รัฐบาลควรออกกฎหมาย เวนคืนที่ดินทั้งหมดเป็นของ รัฐ ไม่ให้ใครเป็นเจ้าของ ซื้อขายไม่ได้ แล้วรัฐนำที่ดิน นั้นมาแบ่งให้ประชาชนทุกคน เท่า ๆ กัน	สจ	3.6	17.0	8.9	39.3	31.3	3.78	1.17	0.93
	สท	11.8	11.8	7.8	40.2	28.4	3.62	1.33	
**21. การแก้ปัญหาด้วยวิธีการใช้ เสียงข้างมากตัดสิน มักจะ เข้าห่านองพวกมากลากไป เสียมากกว่าการใช้เหตุผล	สจ	8.0	18.8	23.2	38.4	11.6	3.28	1.14	1.47
	สท	13.7	28.4	17.6	22.5	17.6	3.02	1.34	

(มีต่อ)

ตารางที่ 5.5 (ต่อ)

ทัศนคติทางการเมือง	ทัศนคติทางการเมือง									
	ประเภท นักการเมือง	ระดับคะแนน (ร้อยละ)					Mean	SD	t	
		เมือง	1	2	3	4				5
**22. ในการเลือกตั้งสมาชิกท้องถิ่นนั้น หากมีการตกลงกันได้ โดยให้มีผู้สมัครเท่าจำนวนที่ต้องการเลือก จะเป็นการดี เพราะจะได้ไม่ต้องเสียเวลา และสิ้นเปลืองเงินทองในการเลือกตั้ง	สจ	6.3	16.1	9.8	37.5	30.4	3.70	1.24	2.19	
	สท	9.8	19.7	13.7	34.3	25.5	3.49	1.30		
<u>วิถีชีวิตภายใต้ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย</u>										
**23. ลูกที่ดีไม่ควรมีความคิดเห็นขัดแย้งกับพ่อแม่	สจ	0.9	20.5	16.1	49.1	13.4	3.54	1.00	2.00	
	สท	10.8	15.7	17.6	50.0	5.9	3.25	1.13		
**24. เพื่อความรวดเร็วในการแก้ปัญหาของท้องถิ่น ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด จะต้องได้รับการลงโทษทันที โดยไม่จำเป็นต้องมีการไต่สวนก็ได้	สจ	3.6	10.7	8.9	51.8	25.0	3.84	1.04	1.04	
	สท	3.9	16.7	8.8	48.0	22.5	3.69	1.12		

(มีต่อ)

ตารางที่ 5.5 (ต่อ)

ทัศนคติทางการเมือง	ทัศนคติทางการเมือง									
	ประเภท นักการ เมือง	ระดับคะแนน (ร้อยละ)					Mean	SD	t	
		1	2	3	4	5				
25. พ่อแม่ต้องเปิดโอกาสให้	สจ	0.9	4.5	13.4	42.9	38.4	4.13	0.88	0.75	
ลูกตัดสินใจในการเลือก	สท	1.0	10.8	6.9	46.1	35.3	4.04	0.97		
เรียนสิ่งที่เขาชอบ ไม่										
ควรบังคับให้ลูกเรียนที่										
ตนต้องการ										
26. ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระ	สจ	3.6	11.6	6.3	55.4	23.2	3.83	1.03	-0.67	
ทำผิดข้อบัญญัติจังหวัดหรือ	สท	1.0	12.7	4.9	55.9	25.5	3.92	0.95		
เทศบัญญัติ ควรจะได้รับ										
ความเป็นธรรมในสิทธิที่										
จะแก้ข้อกล่าวหา										
**27. เจ้าหน้าที่ควรต้อนรับและ	สจ	-	8.9	16.1	40.2	34.8	4.01	0.94	1.30	
บริการเจ้าหน้าที่ใหญ่โตให้	สท	2.9	9.8	16.7	42.2	28.4	3.83	1.04		
สมเกียรติ										
28. คนที่เป็นกระเทย ถ้ามีความ	สจ	9.8	24.1	17.9	39.3	8.9	3.13	1.17	-1.95	
สามารถก็ควรมีโอกาสดำรง	สท	5.9	15.7	16.7	52.9	8.8	3.43	1.05		
ตำแหน่งสำคัญ ๆ ของห้อง										
ถิ่นได้										

(มีต่อ)

ตารางที่ 5.5 (ต่อ)

ทัศนคติทางการเมือง	ทัศนคติทางการเมือง									
	ประเภท นักการเมือง	ระดับคะแนน (ร้อยละ)					Mean	SD	t	
		เมือง	1	2	3	4				5
**29. การดำเนินการกิจกรรมของ องค์การปกครองท้องถิ่น จะ ประสบความสำเร็จ หรือล้ม เหลวเป็นเรื่องที่ฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติของท้องถิ่น จะต้องรับผิดชอบ ไม่เกี่ยว กับประชาชน	สจ	11.6	31.3	6.3	42.0	8.9	3.05	1.25	0.26	
	สท	10.8	34.4	7.8	37.3	9.8	3.01	1.25		
30. ประชาชนในท้องถิ่นทุกคนจะ ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกัน ต่อความสำเร็จหรือความล้ม เหลวของการดำเนินกิจกรรม ขององค์การปกครองท้องถิ่น	สจ	3.6	26.8	12.5	35.7	21.4	3.45	1.20	-0.21	
	สท	2.9	22.5	16.7	39.2	18.6	3.48	1.12		
<u>ทัศนคติต่อบุคลากรที่เป็นนักประชาธิปไตย</u>										
**31. สมาชิกสภาท้องถิ่นไม่ควรจะ ไปเสียเวลาฟังความคิดเห็น ของพวกที่ไม่มีการศึกษา เพราะพวกนี้ไม่ค่อยจะรู้ ปัญหาที่แท้จริง	สจ	3.6	8.0	7.1	49.1	32.1	3.98	1.02	1.23	
	สท	2.9	13.7	11.8	43.1	28.4	3.80	1.09		

(มีต่อ)

ตารางที่ 5.5 (ต่อ)

ทัศนคติทางการเมือง									
ทัศนคติทางการเมือง	ประเภท นักการเมือง	ระดับคะแนน (ร้อยละ)					Mean	SD	t
		เมือง	1	2	3	4			
** 32. ในเมื่อชาวบ้านส่วนใหญ่ร่วม กันสละที่ดินบางส่วนของตน เพื่อให้มีการตัดถนนเข้าหมู่บ้าน กรณีนี้หากมีใครบางคน ไม่ยอมสละที่ดินร่วมด้วย ก็ ควรขับไล่ผู้นั้นออกไปจากหมู่บ้าน	สจ	5.4	14.3	13.4	55.4	11.6	3.54	1.05	-0.36
	สท	7.8	8.8	15.7	52.0	15.7	3.59	1.10	
** 33. ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นจะ แก้ไขไม่ได้เลยถ้าผู้ว่าราชการ จังหวัดหรือเทศมนตรี ไม่สั่งการ	สจ	6.3	20.5	19.6	46.4	7.1	3.28	1.07	0.47
	สท	6.9	25.5	20.6	34.3	12.7	3.21	1.16	
รวมเฉลี่ย	สจ.	4.53	18.00	11.60	44.57	21.30	119.28	17.55	0.14
	สท.	6.06	18.31	12.65	42.32	20.67	115.62	18.63	

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** เป็นคำถามเชิงลบและได้กลับคะแนนแล้ว

ผลกระทบของทัศนคติทางการเมืองต่อความกระตือรือร้นทางการเมืองและ
บทบาททางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น

จากการศึกษาแนวความคิดประชาธิปไตย จะเห็นว่าระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบที่เชื่อในความสามารถ ความมีเหตุผลและความสำคัญของมนุษย์ จึงพยายามให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองให้มากที่สุด ซึ่งประชาชนในระบอบประชาธิปไตยจะต้องเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในความสามารถและประสิทธิภาพทางการเมืองของตน ดังนั้นผู้ที่มีทัศนคติที่สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย ย่อมจะเป็นผู้ที่พยายามเข้ามามีบทบาททางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตยมากเท่าใดก็ควรเข้ามามีบทบาททางการเมืองอย่างกระตือรือร้นมากเท่านั้น

จากการศึกษาผลกระทบของทัศนคติทางการเมืองต่อความกระตือรือร้น และบทบาททางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น พบว่านักการเมืองท้องถิ่นคือสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาล ที่มีทัศนคติทางการเมืองต่างกันจะมีความกระตือรือร้นทางการเมืองต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบแนวโน้มว่านักการเมืองท้องถิ่น ที่มีทัศนคติสอดคล้อง (บวก) กับระบอบประชาธิปไตย จะมีความกระตือรือร้นทางการเมืองสูง ขณะที่นักการเมืองท้องถิ่นที่มีทัศนคติไม่สอดคล้อง (ลบ) กับระบอบประชาธิปไตยจะมีความกระตือรือร้นทางการเมืองต่ำด้วย (โปรดดูข้อมูลในตารางที่ 5.6) ส่วนทัศนคติทางการเมืองกับบทบาททางการเมืองไม่ปรากฏว่ามีผลกระทบต่อกัน กล่าวคือ นักการเมืองท้องถิ่นที่มีทัศนคติทางการเมืองแตกต่างกันไม่มีผลทำให้มีบทบาททางการเมืองแตกต่างกัน (โปรดดูข้อมูลในตารางที่ 5.7)

ตารางที่ 5.6 ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติทางการเมืองกับความกระตือรือร้นทางการเมือง

ทัศนคติทางการเมือง แบบประชาธิปไตย	ระดับความกระตือรือร้น สมาชิกสภาจังหวัด			ระดับความกระตือรือร้น สมาชิกสภาเทศบาล		
	ต่ำ	กลาง	สูง	ต่ำ	กลาง	สูง
	ลบ	100.0	-	-	94.7	5.3
กลาง	29.2	56.9	13.9	38.8	47.8	13.4
บวก	23.1	46.2	30.8	12.5	62.5	25.0
	$X^2 = 31.76,$ $p < .01$			$X^2 = 27.28$ $p < .01$		

ตารางที่ 5.7 ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติทางการเมืองกับบทบาททางการเมือง

ทัศนคติทางการเมือง แบบประชาธิปไตย	บทบาทสมาชิกสภาจังหวัด		บทบาทสมาชิกสภาเทศบาล	
	ต่ำ	สูง	ต่ำ	สูง
ลบ	78.6	21.4	63.2	36.8
กลาง	62.5	37.5	55.2	44.8
บวก	57.7	42.3	43.8	56.2
	$X^2 = 1.77,$ $p > .05$		$X^2 = 3.10$ $p > .05$	

ความกระตือรือร้นทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น

ความกระตือรือร้นทางการเมือง เป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับควมมีประสิทธิภาพทางการเมือง¹⁴ ในกรณีของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีความกระตือรือร้นนั้น เราอาจพิจารณาได้ถึงความพยายามที่จะเข้าครอบครองทรัพยากรทางการเมืองให้มากขึ้น พยายามมีอำนาจทางการเมืองให้มากขึ้น เช่น พยายามที่จะเข้าดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ ขึ้นไปอีก หรือพยายามที่จะเป็นนักการเมืองระดับชาติ ซึ่งในส่วนนี้จะได้ทำการศึกษานักการเมืองท้องถิ่นในภาคกลางมีความกระตือรือร้นดังกล่าวเพียงไร

ในการวิเคราะห์ความกระตือรือร้นทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในภาคกลางนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งระดับการมีทัศนคติออกเป็น 5 ระดับ และแบ่งกลุ่มทัศนคติเป็น 3 กลุ่ม

ผลจากการศึกษาความกระตือรือร้นทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น พบว่าสมาชิกสภาจังหวัดมีความกระตือรือร้นทางการเมืองในระดับปานกลาง คือมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 19.13 ส่วนสมาชิกสภาเทศบาลมีความกระตือรือร้นทางการเมืองในระดับต่ำ คือมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.90 และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างโดย t-test พบว่าสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาลมีความกระตือรือร้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบประเด็นที่น่าสนใจบางประการคือ สมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 66.9 และ 53.9 มีความเห็นด้วยอย่างมากในการที่จะให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ประเด็นนี้เป็นเรื่องที่น่าสนใจ

¹⁴Sidney Verba and Norman Nie, Participation in America : Political Democracy and Social Equality (New York : Harper & Row, 1972), p. 67.

เพราะในปัจจุบันนี้ข้อเรียกร้องจากหลายฝ่ายที่จะให้ผู้นำมาจากการเลือกตั้ง มิใช่มีเฉพาะตำแหน่งทางการเมืองระดับสูงอย่างนายกรัฐมนตรีเท่านั้น ตำแหน่งอื่น ๆ รองลงมา เช่น อธิการบดีมหาวิทยาลัยก็มีการเคลื่อนไหวมานานแล้ว ที่จะให้นักศึกษามีสิทธิมีเสียงมากขึ้น สำหรับตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดนั้น เคยมีการเรียกร้องหลายครั้งหลายหนที่จะให้ขยายโอกาสสำหรับบุคคลจากหน่วยงานอื่นมากขึ้น ไม่ใช่เฉพาะคนของกรมบางกรมในกระทรวงมหาดไทยเท่านั้น ถึงขนาดมีความพยายามหลายอย่างเพื่อโอนย้ายตำแหน่งนี้จากกระทรวงมหาดไทยไปขึ้นอยู่กับสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องนี้ส่วนหนึ่งอาจจะเกิดจากคณาเฉพาะตัวของคนบางคณะ แต่ก็มีความชอบธรรมอยู่ไม่น้อย เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ได้คนดีมาดำรงตำแหน่งที่สำคัญมากขึ้น อย่างไรก็ตามในปัจจุบันความคิดดังกล่าวจึงจางลงไป แต่ได้เกิดความคิดใหม่จากคนหลายวงการที่ไม่ใช่เฉพาะวงราชการเสียแล้ว คือการเรียกร้องให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมาจากการเลือกตั้งจากประชาชนโดยตรง ความคิดนี้ได้รับการตอบรับอย่างมั่นใจมากขึ้น เมื่อพบว่าคนกรุงเทพมหานครได้รับความพอใจจากการปฏิบัติงานของผู้ว่าราชการที่มาจากการเลือกตั้ง เช่น กรณีของ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง เรื่องนี้จึงเป็นเรื่องที่ควรติดตามให้มากขึ้นว่าจะมีผลให้เกิดการสันคลอนแก่สถาบันการปกครองส่วนภูมิภาคที่มีมายาวนานนี้ได้มากน้อยเพียงไร สำหรับนักการเมืองท้องถิ่นที่เห็นด้วยกับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดนั้น แสดงให้เห็นถึงความกระตือรือร้นทางการเมืองได้อย่างหนึ่ง เพราะหากตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดมาจากการเลือกตั้งจริง ๆ ก็เป็นโอกาสของคนกลุ่มนี้ที่จะเข้าช่วงชิงมาเป็นของตนต่อไป

ประเด็นต่อไปก็คือ สมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาลจำนวนมาก คือร้อยละ 49.1 และ 45.1 มีความเห็นด้วยอย่างมากว่า หากให้นักการเมืองไทยผ่านกระบวนการเลือกสรรทางการเมืองเป็นขั้นตอน คือเป็นนักการเมืองท้องถิ่นก่อนแล้วจึงเป็นนักการเมืองระดับชาติ การเมืองไทยจะมั่นคงมากกว่านี้ หักศนคติเช่นนี้แสดงว่านักการเมืองท้องถิ่นมีความมั่นใจว่าการเมืองท้องถิ่นนั้น เป็นพื้นฐานที่ดีสำหรับการที่จะก้าวไปเป็นนักการเมืองระดับชาติ ซึ่งก็เป็นเจตนาประการหนึ่งของการจัดตั้งองค์การปกครองท้องถิ่นอยู่แล้วเพราะการเมืองการปกครองท้องถิ่น เป็นแบบจำลองของการเมืองของชาติที่นำมาใช้ในสังคมเล็ก ๆ เป็นองค์การที่มีหน้าที่ทางการเมืองในการจัดสรรแบ่งปันคุณค่าหรือผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมให้แก่สังคมนั้น โดยประชาชนสามารถเข้ามีส่วนร่วมได้ทุกขั้นตอน ดังนั้นการ

เมืองในท้องถิ่นจึงเต็มไปด้วยประสบการณ์ที่ผู้ต้องการจะเรียนรู้สามารถรองรับได้อย่างเต็มที่ ในอีกแง่หนึ่งที่คณะของนักการเมืองท้องถิ่นในเรื่องนี้แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพทางการเมืองของตน เชื่อในความพร้อมของคนที่ผ่านมาการเมืองในระดับท้องถิ่นว่าเมื่อผ่านไปแล้ว สามารถที่จะไปเล่นการเมืองในระดับชาติและทำให้การเมืองในระดับชาติมั่นคงได้ เป็นความเชื่อมั่นต่อการเล่นการเมืองในระดับชาติ

สำหรับประเด็นคำถามโดยตรงเกี่ยวกับการเข้าสู่การเมืองในระดับชาตินั้น สมาชิกสภาจังหวัดร้อยละ 23.1 มีความคิดอยู่มากที่จะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่มีเพียงร้อยละ 7.2 ที่ตั้งใจจะลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสมัยหน้า ส่วนสมาชิกสภาเทศบาลร้อยละ 11.7 มีความคิดอยู่มากที่จะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่มีเพียงร้อยละ 6.8 เท่านั้นที่ตั้งใจจะลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสมัยหน้า คำถามทั้งสองประเด็นคือ ความคิดที่จะเป็นกับความตั้งใจที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีความเกี่ยวข้องกันอยู่ ซึ่งก็ปรากฏว่านักการเมืองท้องถิ่นไม่ค่อยคิดหรือตั้งใจที่จะเล่นการเมืองระดับชาติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการเมืองระดับชาติเป็นเรื่องใหญ่ มีปัจจัยและเงื่อนไขมาก ผู้ที่จะเข้าสู่การเมืองในระดับนี้ในปัจจุบันต้องมีทุน และความพร้อมเกือบทุก ๆ ด้านเพราะถ้าพลาดขึ้นมาแล้วอาจถึงต้องล้มละลายได้ ด้วยเหตุนี้จึงอาจทำให้นักการเมืองท้องถิ่นลังเลใจก็เป็นได้ แต่ก็เชื่อว่าถ้าสามารถควบคุมการใช้จ่ายเงินในการหาเสียงของผู้เข้าแข่งขันได้ หรือมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการเลือกตั้ง เช่น แบ่งเขตเลือกตั้งให้ย่อยลงไปกว่าที่เป็นอยู่ โดยให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีผู้แทนได้เพียงคนเดียวแล้วก็จะเชื่อว่านักการเมืองท้องถิ่นจะคึกคักขึ้นมาได้

สำหรับผลการศึกษาที่พบว่า สมาชิกสภาจังหวัดมีความกระตือรือร้นทางการเมืองแตกต่างจากสมาชิกสภาเทศบาลนั้น หากวิเคราะห์ถึงโครงสร้างทางการเมืองการปกครองขององค์การปกครองท้องถิ่น รูปองค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาลแล้ว จะเห็นถึงความแตกต่าง ซึ่งอาจจะมีผลกระทบต่อความคิดหรือบุคลิกภาพของสมาชิกสภาทั้งสองประเภทได้ โดยจะเห็นว่าเทศบาลนั้นมีความเป็นอิสระค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด กล่าวคือ ฝ่ายบริหารและนิติบัญญัติของเทศบาลล้วนเป็นผู้ที่ได้รับเลือกตั้งมาจากประชาชนทั้งสองฝ่ายสามารถคานอำนาจกันและมีอิสระจากการครอบงำ

ของข้าราชการส่วนกลางพอสมควร ผิดกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งฝ่ายบริหาร คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งมีบทบาททั้งในฐานะผู้นำฝ่ายบริหารของท้องถิ่นและเป็นตัวแทนของส่วนกลางในการบริหารงานส่วนภูมิภาคที่มีอำนาจควบคุมดูแลการดำเนินงานขององค์การปกครองท้องถิ่น ลักษณะเช่นนี้ทำให้ฝ่ายบริหารครอบงำฝ่ายนิติบัญญัติอยู่มาก และในส่วนของฝ่ายนิติบัญญัติ คือสมาชิกสภาจังหวัดนั้น ก็มีบทบาทในท้องถิ่นอยู่เพียงควบคุมฝ่ายบริหารอย่างกว้าง ๆ เช่น ตั้งกระทู้ถาม การสอบถามข้อเท็จจริง ไม่มีอำนาจเปิดอภิปราย ส่วนการอนุมัติงบประมาณก็ไม่มีผลต่อการอยู่ในตำแหน่งของฝ่ายบริหาร ลักษณะเหล่านี้อาจทำให้เกิดความรู้สึกเปรียบเทียบระหว่างระบบการแต่งตั้งกับการเลือกตั้ง จนเกิดเป็นความกดดันที่ทำให้สมาชิกสภาจังหวัดต้องแสดงออกในลักษณะที่เป็นความกระตือรือร้น เพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงและพยายามมีอำนาจเหนือ ดังจะเห็นว่าสมาชิกสภาจังหวัดมากกว่าครั้งที่เห็นควรให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด จึงอาจเป็นไปได้ว่าโครงสร้างทางการเมืองการบริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีผลทำให้สมาชิกสภาจังหวัดมีความกระตือรือร้นทางการเมืองแตกต่างไปจากสมาชิกสภาเทศบาล อย่างไรก็ตาม ผลกระทบดังกล่าวอาจมีไม่มากนัก เพราะจะเห็นว่าสมาชิกสภาจังหวัด และสมาชิกสภาเทศบาลมีคะแนนเฉลี่ยของความกระตือรือร้นทางการเมืองต่างกันเพียงเล็กน้อยเท่านั้น คือสมาชิกสภาจังหวัดมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 19.13 ส่วนสมาชิกสภาเทศบาลมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.90 (โปรดดูข้อมูลในตารางที่ 5.8 ประกอบ)

ตารางที่ 5.8 ความกระตือรือร้นทางการเมืองของสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาล

ข้อความ	ประเภท นักการเมือง	ความกระตือรือร้นทางการเมือง					Mean	SD	t
		ระดับคะแนน (ร้อยละ)							
		1	2	3	4	5			
1. ท่านคิดจะเป็นสมาชิกสภาผู้ แทนราษฎรมากน้อยเพียงไร	สจ	27.7	19.6	29.5	14.3	8.9	2.57	1.28	2.32*
	สท	37.3	22.5	28.4	7.8	3.9	2.19	1.14	
2. ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้ แทนราษฎร สมัยหน้าท่านมี ความตั้งใจจะลงสมัครรับ เลือกรับเลือกตั้งหรือไม่เพียง ใด	สจ	44.6	24.1	24.1	6.3	0.9	1.95	1.01	1.02
	สท	50.0	30.4	11.8	4.9	2.9	1.80	1.03	
3. ท่านเห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรในปัจจุบันมีประโยชน์ ต่อประชาชนมากน้อยเพียงไร	สจ	6.3	17.9	30.0	30.4	12.5	3.25	1.09	0.52
	สท	10.8	19.6	28.4	24.5	16.7	3.17	1.24	
4. ท่านเห็นว่า การเลือกตั้งมี ความจำเป็นสำหรับการเมือง การปกครองของไทยมากน้อย เพียงไร	สจ	2.7	11.6	10.7	29.5	45.5	4.06	1.13	0.92
	สท	3.9	11.8	12.7	34.3	37.3	3.89	1.15	
5. มีผู้กล่าวว่าควรจะมีการเลือก ตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด เห็นด้วยมากน้อยเพียงไร	สจ	4.5	14.3	14.3	20.5	46.4	3.90	1.26	1.91
	สท	10.8	17.6	17.6	13.7	40.2	3.55	1.44	

(มีต่อ)

ตารางที่ 5.8 (ต่อ)

ข้อความ	ความกระตือรือร้นทางการเมือง								
	ประเภท นักการเมือง	ระดับคะแนน (ร้อยละ)					Mean	SD	t
		1	2	3	4	5			
6. มีผู้กล่าวว่า หากให้นักการเมืองไทยผ่านกระบวนการเลือกสรรทางการเมืองเป็นขั้นตอน คือ เป็นนักการเมืองท้องถิ่น (เป็น สท. หรือ สจ.) แล้วจึงเป็น ส.ส. การเมืองไทยจะมั่นคงมากกว่านี้ ท่านเห็นด้วยหรือไม่เพียงไร	สจ	10.7	13.4	26.8	21.4	27.7	3.42	1.31	0.63
	สท	14.7	11.8	28.4	18.6	26.5	3.30	1.37	
รวมเฉลี่ย	สจ	16.1	16.8	23.1	20.3	23.6	19.1	4.31	2.01*
	สท	21.3	18.9	21.2	17.4	21.3	17.3	4.6	

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลกระทบของความกระตือรือร้นทางการเมืองที่มีต่อบทบาททางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น

ในสังคมการเมืองนั้น สมาชิกของระบบการเมืองต่างก็พยายามแสวงหาอำนาจทางการเมือง เพื่อที่จะได้มีอิทธิพลเหนือนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาล โรเบิร์ต ดาห์ล (Robert A. Dahl) ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า อิทธิพลทางการเมืองถูกแจกแจงโดยไม่เท่าเทียมกันในบรรดาสมาชิกของระบบการเมือง ฉะนั้นการแสวงหาอำนาจและการที่จะมีอำนาจนั้น ย่อมจะมีวิธีการที่ไม่เหมือนกัน ปัญหาสำคัญอยู่ที่ว่าเหตุใดคนบางคนจึงแสวงหาอำนาจมากกว่าคนอื่น ๆ และเหตุใดคนบางคนจึงได้รับอำนาจมากกว่าคนอื่น ๆ ดาห์ล เชื่อว่าสิ่งเหล่านี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพทางการเมืองของบุคคล การมีประสิทธิภาพทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นก็มีอิทธิพลต่อกัน¹⁵ ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกระตือรือร้น จึงน่าจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ เช่น ดำรงตำแหน่งที่มีอำนาจมาก

จากการศึกษาผลกระทบของความกระตือรือร้นทางการเมือง ของนักการเมืองท้องถิ่นในภาคกลางที่มีต่อบทบาททางการเมือง ปรากฏว่าสมาชิกสภาจังหวัดที่มีความกระตือรือร้นทางการเมืองต่างกัน จะมีบทบาททางการเมืองต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวโดยละเอียดคือ มีแนวโน้มว่าผู้ที่มีความกระตือรือร้นทางการเมืองสูงจะมีบทบาททางการเมืองสูง ขณะที่ผู้ที่มีความกระตือรือร้นทางการเมืองต่ำ จะมีบทบาททางการเมืองต่ำด้วย ส่วนกรณีของสมาชิกสภาเทศบาลนั้น ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (โปรดดูข้อมูลในตารางที่ 5.9 ประกอบ)

¹⁵Robert A. Dahl, Who Governs : Democracy and Power in an American City (New Haven : Yale University Press, 1961), p. 114.

ตารางที่ 5.9 ความสัมพันธ์ระหว่างความกระตือรือร้นทางการเมืองกับบทบาททางการเมือง

ความกระตือรือร้น ทางการเมือง	บทบาทสมาชิกสภาจังหวัด		บทบาทสมาชิกสภาเทศบาล	
	ต่ำ	สูง	ต่ำ	สูง
ต่ำ	75.6	24.4	56.5	43.5
กลาง	62.3	37.7	58.1	41.9
สูง	38.0	62.0	38.5	41.5

$X^2 = 7.3, p < .05$ $X^2 = 2.07, p > .05$

บทบาททางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น

ในสังคมการเมืองหนึ่ง ๆ เราสามารถจำแนกบุคคลหรือสมาชิกของสังคมออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ตามบทบาทและสถานภาพที่มีการกำหนดขึ้น ตลอดจนพฤติกรรมการแสดงออกของแต่ละบุคคล นักการเมืองเป็นบุคคลกลุ่มหนึ่งที่มีและใช้อำนาจทางการเมืองมากกว่าคนอื่น ๆ ในการแจกแจงค่านิยมที่หายากในระบบการเมือง¹⁶ และในหมู่นักการเมืองด้วยกัน แม้จะเป็นกลุ่มที่มีบทบาทนำในทางการเมืองอยู่แล้วก็ยังคงมีการแข่งขันกันเองในการแสวงหาอำนาจทางการเมือง เพื่อที่จะได้มีอิทธิพลเหนือนโยบายและการตัดสินใจของสมาชิก โรเบิร์ต คาคัล (Robert A. Dahl) ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า อิทธิพลทางการเมืองถูกแจกแจงโดยไม่เท่าเทียมกันในบรรดาสมาชิกของระบบการเมือง ฉะนั้นจึงมีการแสวงหาอำนาจและการจะมีอำนาจนั้นย่อมจะมีวิธีการที่ไม่เหมือนกัน

¹⁶Marvin Zonis, The Political Elite of Iran (Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1971), p. 5.

ในกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น การแสวงหาอำนาจหรือบทบาทในทางการเมืองของเขามองพิจารณาได้จากความสามารถในการดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ ในการเมืองท้องถิ่น เช่น การได้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีของเทศบาล ประธานสภาเทศบาล หรือประธานสภาจังหวัด ประธานฝ่ายค้าน และประธานกรรมการ เป็นต้น ตำแหน่งเหล่านั้นนักการเมืองท้องถิ่น หรือสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาลบางคนเท่านั้นที่สามารถเข้าดำรงตำแหน่งได้ เพราะมีจำกัดซึ่งก็ย่อมจะมีอีกจำนวนไม่น้อยที่ไม่สามารถเข้าดำรงตำแหน่งเหล่านั้นได้

ในการศึกษาบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นครั้งนี้ ถือเอาบทบาทตามตำแหน่งหน้าที่เป็นเกณฑ์ โดยจะดูจากการดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ ผู้ที่ดำรงตำแหน่ง หรือเคยดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี ประธานสภา ประธานฝ่ายค้าน หรือประธานกรรมการถือว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสูง ส่วนที่ไม่เคยดำรงตำแหน่งดังกล่าวถือว่าเป็นบทบาทต่ำ

จากการศึกษา พบว่าสมาชิกสภาจังหวัดจำนวนร้อยละ 36.6 มีบทบาทสูงในท้องถิ่น และร้อยละ 63.4 มีบทบาทต่ำ ส่วนสมาชิกสภาเทศบาล ร้อยละ 45.1 มีบทบาทสูง และร้อยละ 54.9 มีบทบาทต่ำ (โปรดดูข้อมูลในตารางที่ 5.10 ประกอบ)

ตารางที่ 5.10 บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาล

ความกระตือรือร้น ทางการเมือง	บทบาทสมาชิกสภาจังหวัด		บทบาทสมาชิกสภาเทศบาล	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สูง	41	36.6	46	45.1
ต่ำ	71	63.4	56	54.9
รวม	112	100.0	102	100.0

จากการวิเคราะห์ที่ผ่านมาเป็นลำดับพอสรุปผลได้ดังนี้

1. สมาชิกสภาจังหวัดที่มีอายุ การศึกษา และระยะเวลาดำรงตำแหน่งต่างกัน จะมีทัศนคติแบบประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสมาชิกสภาเทศบาลที่มีอายุและการศึกษาต่างกัน จะมีทัศนคติแบบประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีแนวโน้มว่าสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาลที่มีอายุน้อยหรือมีการศึกษาสูง จะมีทัศนคติสอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยมากกว่า ผู้ที่มีอายุมากหรือมีการศึกษาต่ำ
2. นักการเมืองท้องถิ่น ทั้งสมาชิกสภาจังหวัด และสภาเทศบาลที่มีการศึกษาต่างกัน จะมีความกระตือรือร้นทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีแนวโน้มว่าสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาลที่มีการศึกษาสูง จะมีความกระตือรือร้นทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษา
3. นักการเมืองท้องถิ่น ทั้งสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาลที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งต่างกัน จะมีบทบาททางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีแนวโน้มว่าสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาลที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งมานานจะมีบทบาททางการเมืองสูงกว่าผู้ที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งน้อย
4. นักการเมืองท้องถิ่น คือสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาล โดยเฉลี่ยมีทัศนคติต่อระบอบประชาธิปไตยในระดับแบบกลาง ๆ และทั้งสองกลุ่มมีทัศนคติทางการเมืองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
5. นักการเมืองท้องถิ่น คือสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาลที่มีทัศนคติทางการเมืองต่างกัน จะมีความกระตือรือร้นทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีแนวโน้มว่าสมาชิกสภาเทศบาลที่มีทัศนคติสอดคล้อง(บวก)กับระบอบประชาธิปไตย จะมีความกระตือรือร้นทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่มีทัศนคติไม่สอดคล้อง(ลบ)ประชาธิปไตย ส่วนสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาลที่มีทัศนคติทางการเมืองแตกต่างกัน ไม่มีผลทำให้มีบทบาททางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

6. สมาชิกสภาจังหวัดมีความกระตือรือร้นทางการเมืองโดยเฉลี่ยในระดับปานกลาง ส่วนสมาชิกสภาเทศบาลมีความกระตือรือร้นทางการเมืองโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ โดยทั้งสองกลุ่มมีความกระตือรือร้นทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

7. สมาชิกสภาจังหวัดที่มีความกระตือรือร้นทางการเมืองต่างกันจะมีบทบาททางการเมืองต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีแนวโน้มว่าผู้ที่มีความกระตือรือร้นทางการเมืองสูงจะมีบทบาททางการเมืองสูงกว่าผู้ที่มีความกระตือรือร้นทางการเมืองต่ำ ส่วนกรณีของสมาชิกสภาเทศบาล ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กล่าวโดยสรุป ตามสมมุติฐานจากการศึกษาครั้งนี้ พบว่านักการเมืองท้องถิ่นที่มีภูมิหลังได้แก่ อายุ และการศึกษาต่างกัน จะมีทัศนคติทางการเมืองต่างกัน คือ ผู้ที่มีอายุน้อยหรือมีการศึกษาสูง จะมีทัศนคติสอดคล้อง(บวก)ประชาธิปไตยมากกว่าผู้ที่มีอายุมากหรือมีการศึกษาต่ำ ขณะเดียวกันนักการเมืองท้องถิ่นที่มีทัศนคติทางการเมืองต่างกันจะมีความกระตือรือร้นทางการเมืองต่างกัน คือผู้ที่มีทัศนคติสอดคล้อง(บวก)ประชาธิปไตย จะมีความกระตือรือร้นทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่มีทัศนคติไม่สอดคล้อง (ลบ)ประชาธิปไตย ส่วนนักการเมืองท้องถิ่นที่มีทัศนคติทางการเมือง แตกต่างกันไม่มีผลทำให้มีบทบาททางการเมืองแตกต่างกัน.